

۹۵/۱۱/۲۳

مستون وقواعد زبان عبری (۲)

عیسی متقی زاده

انتشارات فاطمی

متون و قواعد زبان عربی (۲)

مؤلف: عیسی متقی زاده

(عضو هیئت علمی دانشگاه تربیت مدرس)

ناشر: انتشارات فاطمی

چاپ اول، ۱۳۹۵

شابک: ۹۷۸-۹۶۴-۳۱۸-۹۲۷-۳

ISBN: 978-964-318-927-3

شمارگان: ۱۰۰۰ نسخه

قیمت: ۲۵۰۰۰ تومان

حقوق این اثر برای انتشارات فاطمی محفوظ است. تکثیر، انتشار و ذخیره سازی تمام یا بخشی از این اثر به هر شکل (چاپی، الکترونیکی و...) و با هر هدف بدون مجوز از ناشر، غیرقانونی و قابل پیگرد است.

دفتر: میدان دکتر فاطمی، خیابان جویبار، خیابان میرهادی شرقی، شماره ۱۴، کدپستی: ۱۴۱۵۸۸۴۷۴۱، تلفن: ۸۸۹۴۵۵۴۵ (۲۰ خط)
www.fatemi.ir info@fatemi.ir ۸۸۹۴۴۰
نشانی فروشگاه: تهران، خیابان انقلاب، خیابان دانشگاه، تقاطع شهدای ژاندارمری
انبار: ۶۶۹۷۳۷۱۰ شماره: ۶۶۹۷۳۷۱۰

آماده سازی پیش از چاپ: رحمد تولید انتشارات فاطمی

مدیر تولید: مرید مصلح، مصلح آبادی

صفحه را: لیا سما

نمونه خوانی: مسعود رزدا

نظارت بر چاپ: علی محمد زر

لیتوگرافی: نقش سبز

چاپ و صحافی: خاشع

متقی زاده، عیسی، ۱۳۴۱ -

متون و قواعد زبان عربی (۲) / مؤلف عیسی متقی زاده، تهران: فاطمی، ۱۳۹۵.

دوازده، ۳۵۲ ص.

ISBN: 978-964-318-927-3

فیپای مختصر.

فهرست نویسی کامل این اثر در نشانی <http://opac.nli.ir> قابل دسترسی است.

۱۳۹۵

کتابخانه ملی ایران

۴۵۱۴۷۳۵

فهرست

صفحه	قواعد	نویسندگان متن	ساختار دبیر مجموعه
هفت			مقدمه
نه			
۱	فعل لازم و متعدی، متعدی ساختن فعل لازم	ربنا...	الدرس الأول
۱۹	فعل اسمر و فعل مجهول	منطق العمل و الحركة	الدرس الثاني
۴۷	فعل صحيح و نواسخ (مهموز، مضاعف سالم)	أصولُ تعاليم الأنبياء و رسالاتهم	الدرس الثالث
۷۱	فعل مضاعف، ادغام	قصتان من كيلة و دمنة	الدرس الرابع
۹۷	فعل معتل و انواع آن (فعل مثال)	عدالة القاضي	الدرس الخامس
۱۲۳	فعل اجوف	في الاستعاذة من سببي الأخلاق	الدرس السادس
۱۴۷	فعل ناقص و لفيف	سوء الظن بالله	الدرس السابع
۱۷۳	اسم معرب و مبنى و انواع آن	سر الأسرار	الدرس الثامن
۱۹۷	اسم مقصور، منقوص، ممدود	النفوس	الدرس التاسع

۲۱۹	اسم منصرف، اسم غیر منصرف	الرّوَادُ الصادقون	الدرس العاشر
۲۴۱	نسبت	الصَّحِيفَةُ السَّجَّادِيَّةُ	الدرس الحادی عَشَرَ
۲۶۱	تصغیر	حَضَارَةُ الإِسْتِهْلَاک	الدرس الثانی عَشَرَ
۲۸۱	عدد اصلی	لویس باستور	الدرس الثالث عَشَرَ
۳۰۵	عدد ترتیبی	قِصَّةُ فَنجَانِ الشَّای	الدرس الرابع عَشَرَ
۳۲۵	حرف	المصائب في مدرسة الدهر	الدرس الخامس عَشَرَ
۳۴۷			المصادر و مراجع

www.ketab.ir

فهرس المحتويات

صفحه	بازتاب زبان عربى در فارسى	لِلْمُطالعة	نماز دبیة	
۹-۱۸	شیوه کاربرد یا نوع اثرپذیری	عصور الأدب العربی	أُعِیْنِیْ جُودًا	الدرس الأول
۳۲-۴۵	اثرپذیری گزارشی	أحوال العرب لاجتماعیة و السیاسیة	ألف لیلة و لیلة	الدرس الثانی
۵۷-۷۰	آیات	أیام العرب و أسوائهم	کلیلة و دمنه (ابن المقفع)	الدرس الثالث
۸۳-۹۵	آیات	ماهو الأدب العربی	نماذج من زهدیاتہ (ابوالعتاهیة)	الدرس الرابع
۱۱۲-۱۲۲	أحادیث	موضوعات الأدب العربی	حِکْمَةُ الحِیة (الجاحظ)	الدرس الخامس
۱۳۶-۱۴۶	أحادیث	العهد الجاهلی	ابن جامع فی دار الرشید (ابوالفرج الاصبهانى)	الدرس السادس
۱۶۱-۱۷۲	أشعار	العهد الإسلامی	دَمِنَ أَلَمٌ بها (أبوتمام)	الدرس السابع
۱۸۵-۱۹۵	أشعار	العهد العباسی (۱)	فَخَرُ الْمُتَنَبِّی (المتنبی)	الدرس الثامن
۲۰۷-۲۱۸	أمثال و حکم	العهد العباسی (۲)	رثاء أهل البيت (دعبل الخزاعی)	الدرس التاسع

الدرس العاشر	سیدکُرنی قُومی (أیو فراس)	الأدب الأندلسی	أمثال و حکم	۲۲۹-۲۳۹
الدرس الحادی عَشَرَ	عبدالله و الأعرابیَّة (ابن عبد ربه)	عهد الانحطاط (الوسیط)	جمله های دعایی	۲۵۰-۲۶۰
الدرس الثانی عَشَرَ	بدر و بحر (ابن هانی الأندلسی)	عهد النهضة	عبارت ها، تعابیر و اصطلاحات	۲۷۰-۲۸۰
الدرس الثالث عَشَرَ	إباء (الشریف الرضی)	عهد الحداثة	عبارت ها، تعابیر و اصطلاحات	۲۹۲-۳۰۳
الدرس الرابع عَشَرَ	عُرس في صُور (ابن جبير)	—	أقوال	۳۱۲-۳۲۴
الدرس الخامس عشر	مَارة أهل الصَّيْن في التَّصَدِير (ابن بداهة)	—	أقوال	۳۳۴-۳۴۵

سخن دبیر مجموعه

تحول آموزشی و نوسازی فرهنگی وابسته به تحول نظام آموزش عالی است و این تحول، زمینه‌ها و لوازمی می‌طلبد. انجمن ده‌ها زمینه لازم، یکی اصلاح متون دانشگاهی و نگاه نو به آموزش و روش‌های تدریس است. نقش کتاب درسی و درس‌نامه‌ها در سرعت‌بخشی به آموزش انکارناپذیر است. خرابختابه به تازگی سرفصل‌های برنامه درسی رشته زبان و ادبیات فارسی تغییر کرده است و ترانسته بسیاری از کاستی‌های برنامه درسی گذشته را رفع کند. انتشارات فاطمی نیز با توجه به اساتید برات و در راستای وظایف آموزشی خود، در اولین گام با درک ضرورت تغییر کتاب‌های درسی این رشته و مطابق با سرفصل‌های جدید، مجموعه کتاب‌های درسی دانشگاهی رشته زبان و ادبیات فارسی را با ویژگی‌های زیر به محضر استادان زبان و ادب فارسی پیشکش می‌کند.

۱. به روز است و با توجه به آخرین منابع موضوع درسی فرسنگ آمده است؛
۲. در تألیف هر عنوان، از استادان برجسته همان رشته با سوابق تالیف، آموزش و پژوهش بهره گرفته شده است؛

۳. مطابق با آخرین سرفصل‌های رشته زبان و ادبیات فارسی تدوین شده است؛
۴. در تدوین محتوا، مبانی آموزشی و ساختار درس‌نامه‌ها مد نظر مؤلفان بوده است؛
۵. موازین درست‌نویسی و انطباق با مصوبات فرهنگستان زبان و ادب فارسی لحاظ

شده است.

همکاران گرامر، اساتادان محترم متون و قواعد زبان عربی دانش: هیان عزیز

به یاری خدا کتاب جدید متون و قواعد زبان عربی مطابق با اهداف آموزشی و سرفصل‌های مصوب وزارت علوم، تحقیقات و فناوری تألیف شده و به حضورتان تقدیم می‌گردد.

تألیف مجموعه جدید کتاب‌های زبان عربی برای دانشجوین رشته زبان و ادبیات فارسی فرصتی فراهم کرد که مؤلف با بهره‌گیری از تجربیات علمی آموزشی سال‌های گذشته و استفاده از نظرات سودمند همکاران و دیگر مطالعات و بررسی‌های علمی بتواند کتابی متناسب با نیاز دانشجوین این رشته تألیف کند.

اینک به منظور آگاهی اساتادان و دانشجوین محترم به برخی نکات اشاره می‌شود.

۱. متن درس‌ها

از آن‌جا که در سرفصل‌های جدید وزارت علوم، قواعد و متون به شکل تلفیقی دیده شده است، سعی شده در طراحی و تهیه متون به دلیل اهمیت خاصی که از جهات آموزشی

دارد، از متون متنوع و جذاب از قبیل آیات، احادیث، داستان، شعر، تمثیل و... استفاده شود.

۲. توجه به متون اسلامی

از آنجا که هدف غایی آموزش زبان عربی در این رشته، فهم آیات قرآن و احادیث و روایات پیامبر اسلام (ص) و ائمه اطهار علیهم السلام و در یک جمله، فهم مآثورات عربی در متون فارسی است. علاوه بر آن که سعی شده است در تهیه متن برخی از دروس از آیات قرآن و احادیث استفاده شود، در اغلب تمرینات نیز به آیات قرآن و احادیث و ادعیه توجه شده است.

۳. این مجموعه ۶ جلدی است که در مجلدات ۱ و ۲ به مباحث صرفی می پردازیم و در مجلدات چهارگانه بعدی به مباحث نحوی و ترجمه خواهیم پرداخت.

۴. تعدد و تنوع تمرین ها

در آموزش زبان، تمرین و تکرار یک اصل است. در این کتاب، تعدد و تنوع تمرین ها بدان منظور است که دانشجویان با تکرار و ممارست همه قواعد را دقیقاً بیاموزند و بتوانند به راحتی آن ها را به کار گیرند. نقش استادان گرامی در این خصوص راهنمایی و ترغیب دانشجویان به تلاش و کوشش در انجام تمرینات و حصول اطمینان از یادگیری آنان است.

۵. قواعد کاربردی

در بخش قواعد، به مباحثی پرداخته شده است که کاربرد فراوان دارند و از ذکر برخی مباحث صرفی و نحوی که کاربرد کمتری دارند اجتناب شده است.

۶. مباحث اعلال

مباحث اعلال در جلد دوم با توضیحات بیش‌تری همراه است و قواعد کلی اعلال و اسماء و افعال معتل را دربر می‌گیرد. این قواعد در دروس مختلف طوری طراحی شده است که دانشجو به تدریج قواعد مهم آن را فرا می‌گیرد و به آسانی می‌تواند افعال معتل را صرف کند.

۷. تجزیه و ترکیب

از روش‌های بسیار اساسی در آموزش زبان عربی این است که دانشجو بعد از فراگیری قواعد از طریق تجزیه و ترکیب عبارات با کاربرد قواعد آشنا شود و نقش و نوع کلمات را تشخیص دهد.

۸. اعراب کلمات و نکات مهم

هرچند محور اصلی مجلدات ۱ و ۲ مباحث صرفی است، اما تمریناتی درخصوص اعراب کلمات نیز در کتاب آمده است تا ضمن آن‌که دانش‌آموزان آموخته‌های دوران دبیرستان را با متون گران‌قدر قرآن و حدیث تکمیل می‌کنند، برای فراگیری کتب‌های آموزش عربی (۲-۶) نیز آمادگی لازم را کسب نمایند، چه در کتاب‌های مذکور بیشتر به مباحث نحوی پرداخته خواهد شد.

۹. استفاده از جدول‌ها و معانی لغات

برای آموزش چگونگی صرف افعال و قالب‌های قیاسی دیگر به‌منظور تسهیل یادگیری، به‌جای توضیحات مفصل از جدول‌های مناسب استفاده شده است. به‌منظور آسان کردن ترجمه متن‌ها و عبارات برای دانشجویان، همه واژه‌ها و ترکیبات دشوار کتاب،

با ترجمه فارسی آن‌ها، به ترتیب الفبایی در پایان هر درس آمده است. مدرسان گرامی ضمن راهنمایی و ارشاد دانشجویان در چگونگی استفاده از این واژه‌ها، نحوه استفاده از فرهنگ‌های مختلف را نیز به دانشجویان خواهند آموخت.

۱. در جلد ۲ این مجموعه، نمونه‌های ادبی از شعر و نثر عربی عصور مختلف، برای آشنایی بیشتر با متون ادب عربی آورده شده است. در انتخاب این متون سعی شده است، گلچینی روشن و تبیین‌کننده مسائل ادبی عصر خود باشند.

۱۱. ادبیات عربی، همچون ادبیات فارسی حوزه‌ای تأثیرگذار در زندگی اجتماعی، سیاسی و فرهنگی بوده است. بخشی با عنوان «للمطالعة» در هر درس گنجانده شده است تا علاقه‌مندان به مطالعه بیشتر، اطلاعات سودمند را در این بخش در اختیار داشته باشند.

۱۲. بازتاب زبان عربی در فارسی

یکی از موضوعاتی که در این مجموعه بدان خواهیم پرداخت ارتباط زبان عربی و فارسی است. زبان عربی بخشی از هویت ملی و دینی ایرانیان است و در شناساندن فرهنگ ایران به جهانیان به عنوان قومی متفکر، خوش ذوق و دانش‌دوست نقش بسزایی داشته است. در این کتاب به بازتاب زبان عربی در فارسی خواهیم پرداخت.

مواردی که اشاره شد اهم اهدافی است که در تألیف این کتاب مورد نظر بوده است. با این همه، تردیدی نیست که این کتاب مانند هر کتاب جدیدالتألیف دیگر، خالی از عیب و نقص نیست. راهنمایی‌ها و تذکرات سودمند شما در اصلاحات بعدی کتاب مدنظر قرار خواهند گرفت.

عیسی متقی‌زاده

دی‌ماه ۱۳۹۵